

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kuntatalouden tukeminen vuosina 2020 ja 2021

Kuntatalouden kehitysnäkymät ovat vaikeat

- Kuntatalouden kehitysnäkymät ovat olleet vaikeat jo pitkään kuntien tulo- ja menokehityksen rakenteellisesta epätasapainosta johtuen:
 - Vanhusväestön määrän kasvu lisää julkisten palvelujen kysyntää ja menoja samanaikaisesti, kun työikäisen väestön määrän pieneneminen heikentää ansiotuloverojen veropohjaa.
 - Maan sisäinen muuttoliike ja syntyvyyden lasku ovat voimistaneet edellä kuvattua muutosta sekä kuntien eriytymiskehitystä.
- Koronapandemia on vaikuttanut voimakkaasti kuntien tehtäväkenttään, palvelujen tarpeeseen ja kysyntään sekä kuntatalouteen. Merkittävin vaikutus koronapandemialla on ollut ja tulee olemaan lähivuosina kuntien verotuloihin.
- Akuutissa kriisitilanteessa valtion tuki kunnille on ollut välttämätöntä peruspalvelujen turvaamiseksi ja koronapandemiasta aiheutuneiden muutosten tasoittamiseksi.
- Pidemmällä aikavälillä huomiota tulee kiinnittää rakenteellisiin uudistuksiin, joilla voidaan korjata tulo- ja menokehityksen epätasapaino ja turvata peruspalvelujen yhdenvertainen saatavuus koko maassa.

Kuntien tukeminen vuonna 2020

- Hallitus päätti vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa kattavasta, noin 1,4 mrd. euron toimenpidekokonaisuudesta, jolla helpotettiin koronapandemiasta ja siihen liittyvistä rajoitustoimista johtuvia kuntien talouden haasteita.
- Hallitus on syksyn budjettiriihen yhteydessä päättänyt lisätä kuntien tukea vuodelle 2020 vielä 600 milj. eurolla. Lisäyksestä 400 milj. euroa kohdistetaan kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen ja 200 milj. euroa sairaanhoitopiireille. Esitys sisältyy syksyn 2020 lisätalousarvioon.
 - Tuen tavoitteena on turvata kuntien peruspalveluita sekä auttaa lisäämään koronatilanteen hallinnan kannalta olennaisia palveluita.
 - Peruspalvelujen valtionosuuden lisäys kohdistetaan kuntiin samalla tavalla kuin vuoden 2020 aikaisempi valtionosuuden lisäys (1/3 asukasmäärän perusteella ja 2/3 kunnallisveron jako-osuuksien suhteessa).

Kuntien tukeminen vuonna 2021

- Vuonna 2021 kuntia tuetaan kolmella toimenpiteellä, jotka vahvistavat kuntataloutta jo toteutettujen toimenpiteiden lisäksi yhteensä noin 850 milj. eurolla.

Kuntien yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttiyksikön määräaikaista korotusta jatketaan koskemaan verovuotta 2021. Korotuksen vaikutus kuntatalouteen on noin 550 milj. euroa.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuden määräaikainen korottaminen, 280 milj. euroa. Korotuksella kompensoidaan kunnille mm. koronavirustilanteesta aiheutunutta verotulojen alenemista.

Valtionosuuden harkinnanvaraisen korotuksen lisäys, 20 milj. euroa. Vuonna 2021 valtionosuuden harkinnanvaraiseen korotukseen on käytettävissä yhteensä 30 milj. euroa.

Kuntien yhteisöveron jako-osuuden määräaikaisen korottamisen jatkaminen verovuodelle 2021

- Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotetaan 10 prosenttiyksiköllä määräaikaisesti myös verovuonna 2021 ja pysyvästi 2 prosenttiyksiköllä varhaiskasvatusmaksujen alentamisen johdosta. Valtion osuutta alennetaan vastaavasti.
- Muutos ei vaikuta yksittäisten kuntien jako-osuuksiin.
- Korotuksesta hyötyvät eniten ne kunnat, jotka saavat eniten yhteisöveroa.
- Kuntien yhteisöveron tuottoon vaikuttaa lisäksi jo verovuodelle 2020 tehty jako-osuuden korotus, joka lisäsi kuntien yhteisöverotuloja 410 milj. eurolla vuonna 2020 vuonna ja 110 milj. eurolla vuonna 2021.

Peruspalvelujen valtionosuuden korottaminen

- Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään 280 milj. euron kertaluonteinen lisäys, jolla kompensoidaan kunnille muun muassa koronavirustilanteesta aiheutunutta verotulojen alenemista.
- Korotus jaetaan kunnille siten, että 1/3 kohdistetaan kuntiin niiden asukasmäärän perusteella ja 2/3 kohdistetaan kuntiin kunnallisveron jako-osuuksien suhteessa.

Valtionosuuden harkinnanvaraisen korotuksen määrän kasvattaminen

- Peruspalvelujen valtionosuuteen vuodelle 2021 osoitetaan 20 milj. euron lisäys kuntien valtionosuuden harkinnanvaraiseen korotukseen.
 - Vuonna 2021 valtionosuuden harkinnanvaraiseen korotukseen on käytettävissä yhteensä 30 milj. euroa.
- Kunnalle voidaan maksaa hakemuksesta valtionosuuden korotusta, jos kunta on poikkeuksellisten tai tilapäisten taloudellisten vaikeuksien vuoksi lisätuen tarpeessa.

Muita vuonna 2021 kuntatalouteen vaikuttavia toimenpiteitä

- Oppivelvollisuuden laajentaminen, 16,1 milj. euroa (129 milj. € v. 2024)
- Vanhuspalveluiden hoitajamitoitus, 53 milj. euroa (266 milj. € v. 2024)
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksu-uudistus (maksujen menetys kompensoidaan valtionosuuslisäyksellä)
- Kunnat saavat laajeneviin tehtäviinsä täyden valtionrahoituksen.

Kuntapolitiikan suuntaviivojen valmistelun käynnistäminen

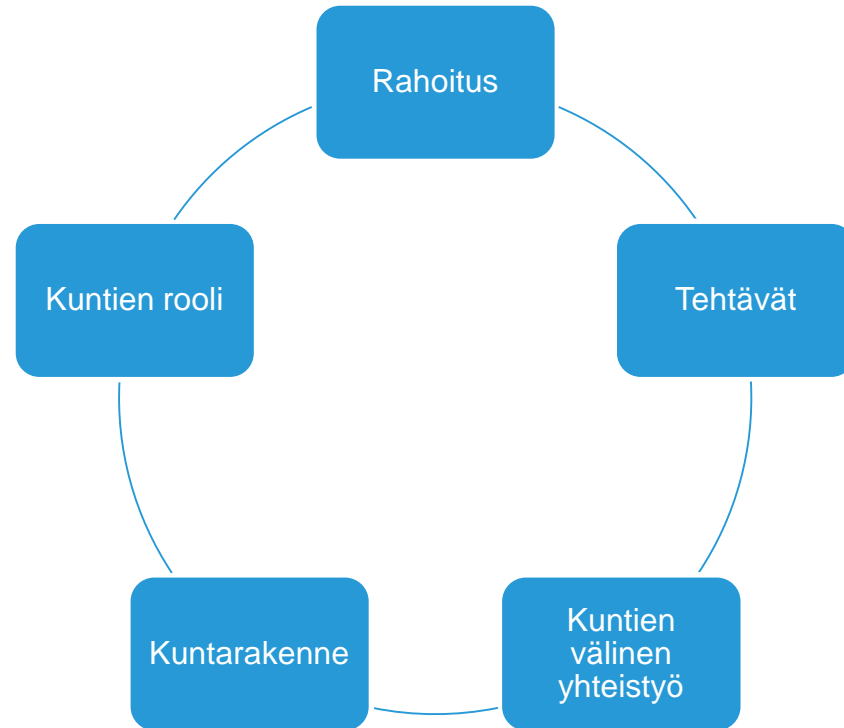

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Tavoitteena edistää kuntien tehtävien ja rahoituksen tasapainoa

- Kuntatalouden haasteena tulo- ja menokehityksen rakenteellinen epäsuhta
 - Väestö ikääntyy, palvelutarve kasvaa, kustannukset nousevat
 - Kuntien tulorakenne heikkenee, mm. väestökehityksestä johtuen.
- Epäsuhtaa voimistavat edelleen
 - Maan sisäinen muuttoliike
 - Kaupungistuminen
 - Syntyvyyden lasku
 - Kuntien yhä voimakkaampi eriytyminen
- Kuntatalouden ongelmat ja kuntien eriytymiskehitys on näkynyt viime vuosina muun muassa kuntien taloudellisten erojen kasvuna
- Sote-uudistus muuttaa merkittävästi kuntien toimintaa ja tehtäväkenttää

Kuntapolitiikkaa on tarkasteltava kokonaisuutena

Kokonaisuustarkastelun tavoitteina

- Varmistaa kuntien mahdollisuus järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla
- Vahvistaa koko julkisen talouden kestävyyttä
- Edistää asukkaiden hyvinvointia ja alueiden elinvoimaa

Ensin esiselvitysvaihe

- Esiselvitysvaihe virkavalmisteluna syksystä 2020 kesään 2021
 - Lähtökohtana tietopohjaisuus ja työn tukeminen erilaisilla tutkimuksilla, selvityksillä ja analyyseilla.
 - Aiemmat ja käynnissä olevat selvitykset ja tutkimukset nivottaisiin yhteen ja valmisteltaisiin esitys tarvittavista ja jatkoselvitettävistä kuntapolitiikan toimenpiteistä.
 - Työssä huomioitaisiin kaupunkiseudut, seutukaupungit ja maaseutu sekä niiden välissä sijaitsevat alueet, kuten kaupunkien ympäryskunnat ja alueelliset keskuskeskukset.
- Esiselvitysvaiheen jälkeen työ jatkuisi pidemmän aikavälin kuntapolitiikan linjausten valmistelulla ja tarvittavien toimenpiteiden täsmentämisellä.

Organisointi

- Valtiovarainministeriö asettaa syksyllä 2020 tarvittavat työryhmät
- Mukana valmistelussa
 - Erikokoiset ja erikieliset kunnat ja kaupungit
 - Eri ministeriöt
 - Suomen Kuntaliitto ja muut sidosryhmät

Kysymyksiä valmistelun tueksi

- Miten tulevaisuudessa varmistetaan kuntien tehtävien ja rahoituksen tasapaino ottaen huomioon koko julkisen talouden tila ja kestävyys?
- Mistä tehtävistä kuntien tulisi vastata ja missä laajuudessa?
- Miten kuntien taloutta voisi vahvistaa?
- Miten kuntien roolia tulisi kehittää?
- Mikä on kuntarakenteen ja kuntien yhteistyörakenteiden merkitys tulevaisuudessa?
- Millainen on kunnallisen itsehallinnon ja perusoikeuksien suhde?
- Onko kaikilla kunnilla samat tehtävät ja velvoitteet?
- Mikä on valtion rooli kuntien toimintatapojen uudistamisessa esimerkiksi digitalisaation keinoin?

Lisätietoa kuntien tilanteesta

- [Kunnat käännekohdassa? : Kuntien tilannekuva 2020 – raportti](#) julkaistiin helmikuussa
- Kuntien talous-, väestö- ja toimintatilastoja kokoava tietokanta tutkikuntia.fi

Koronavirustilanteesta aiheutuvien kulujen korvaus ja hoitovelan purkaminen

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Koronasta kunnille aiheutuvien kustannusten korvaus

- Koronapandemiasta kunnille aiheutuviin testaus-, jäljitys- ja muihin kustannuksiin varataan yli 1,6 mrd. euroa.

1,4 mrd. euroa

Hybridistrategian mukainen
testaus ja jäljittäminen

200 milj. euroa

Avustus sairaanhoitopiireille ja
kunnille koronasta aiheutuviin
välittömiin muihin kustannuksiin

30 milj. euroa

Testausteknologia

30 milj. euroa

Rajanylityspaikojen
terveysturvallisuuden edellyttämät
kustannukset

Hoito- ja palveluvelan purkaminen

- Hallitus aloittaa monivuotisen hoito- ja palveluvelan purkamiseen kohdentuvan sote-palveluiden saatavuutta tukevan uudistuskokonaisuuden valmistelun.
- Lisäksi hallitus sitoutuu purkamaan hoito- ja palveluvelkaa 450 miljoonan euron kokonaisuudella vuosina 2021–2023.